

“Bugünkü Hâlimizi Ontolojik Bir Sıçrama Süreci Olarak Görüyorum”

Cem Akaş ile modern dünyanın dil ve algı krizini, aşkın dönüşen hâlleri ve teknolojinin gündelik yaşamı bölen etkisiyle birlikte irdelediği yeni romanı *Sözcüklerin Anlamı* üzerine sohbet ettik.

Üç ayrı roman projesinin birleşiminden doğan *Sözcüklerin Anlamı*, okuru sadece bir hikâyenin içine çekmekle kalmıyor; elektrik kesintisiyle bölünen bir dünyanın, sosyal medyanın kaotik akışıyla parçalanmış gerçeğin ve iki gencin kendi dillerini kurma çabasının ortasında dolaştırıyor. Akaş, dilin felsefi köklerinden sosyal medyanın hızlı değişimlerine, romantik bir iç dünya yaratımından toplumsal kırılmalara uzanan geniş bir perspektifle, sözcüklerin hem anlamını hem de eksikliğini sorguluyor.

Öncelikle şöyle başlayayım, *Sözcüklerin Anlamı*’nı yazarken sizi meşgul eden temel soru neydi? Aşkın günümüzdeki hâli mi, dilin dönüşümü mü yoksa dünyanın gidişatı yahut yeni bir gerçeklik anlayışı mı?

Üç ayrı roman projemin birleşiminden çıktı *Sözcüklerin Anlamı*: İlk proje, bütün dünyada elektrik kesilse ve gelmese ne olurdu sorusundan yola çıkıyordu; ikinci proje, Cumhuriyet’e dair nesneler biriktirip bir tür “Pişmanlıklar Müzesi” kurmaya çalışan bir

kadın hakkındaydı; üçüncüsüyse kendi dillerini geliştiren bir çiftin sessiz, dingin aşk hikâyesi olacaktı, adı “Aşk Sözlüğü”ydü ve gerçekten sözlük formatındaydı, kendi sözcükleri madde madde anlamlarıyla birlikte veriliyordu, örnek cümleler de romanın anlatısını oluşturuyordu. Üçü de iddialı yapımlar, hangisinden başlarım nasıl yaparım diye düşünürken tek bir romana evrildiler, tabii hepsi biçim değiştirdi.

Roman, tüm dünyayı etkileyen üç günlük bir elektrik kesintisiyle başlıyor. Bu kesintiyi sadece bir olay örgüsü olarak mı düşündünüz yoksa gerçekliğin bölünmesi, hayatın “doğal hâli”nin askıya alınması gibi bir işlevi var mı?

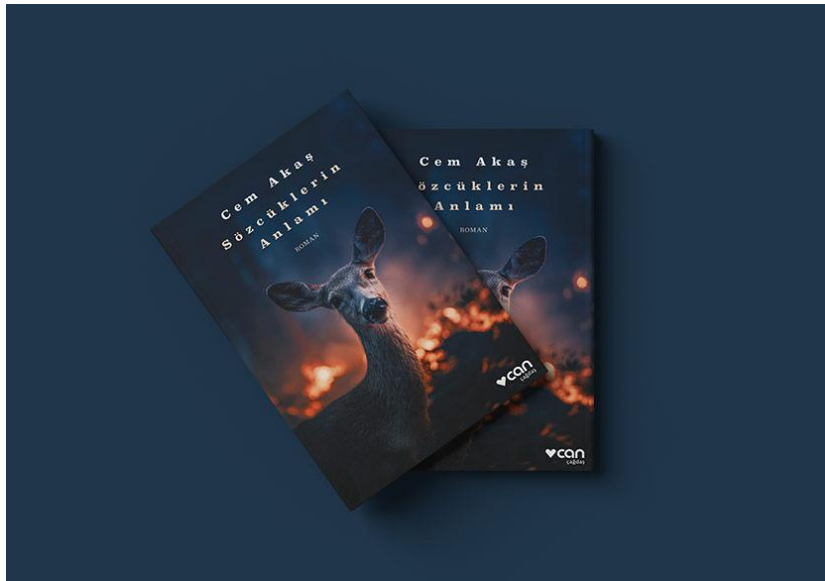
Romanın yapısı “bölünmüş gerçekçilik”e uygun bir özellik gösteriyor, “hayat akışı” sürekli olarak “medya akışı”yla bölünüyor, gerçek hayatta olduğu gibi. Üç günlük elektrik kesintisi de gerçek hayatta makro düzeyde bir bölünme yaratıyor, belki de bir “reset”leme denebilecek kadar büyük bir bölünme, çünkü öncesiyle sonrası arasında büyük bir fark var, başka bir dünya başlıyor gibi.

Bu kitabı yazarken sizi besleyen düşünsel kaynaklar nelerdi peki? Sözcüklerin anlamını daha çok felsefi bir yerden mi yoksa gündelik dilin bozulması üzerinden mi düşündünüz?

Wittgenstein ve Chomsky’nin dil kuramlarından yola çıktım, ikisinde de beni sinirlendiren unsurlar var. Öte yandan hepimiz dilin oluşumu ve değişimi süreçlerinin tanıyız; sosyal medyanın bu ölçüde yaygınlaşması ve hatta söylem alanları arasında hâkim konuma yükselmesi, değişimi hem hızlandırıyor hem de çok görünür kılıyor. Burada da göstergebilimin bakış açısı ilginç yorumlar getirebilir. Amerikan ergenlerinin diline persenk olan “6-7” hakkında Barthes ne yazardı merak ediyorum örneğin. Bunların hepsinin ötesinde işin romantik bir yönü de var – birbirine aşık iki insanın kendi mahremlerini, kendi “karanlık”larını yaratırken dilin de bunun bir aracı olması, yalıtın ve birleştiren aşkın bunu dil üzerinden de yapması, ancak örülen bu kozanın içinden bir kelebek çıkmasını beklerken bir lahit çıkması fikri beni çok cezbedi.

Romanda dilin parçalanmasıyla, dikkatin, toplumun parçalanması arasında bilinçli bir paralellik kurduğunuzu söyleyebilir miyiz? Çünkü kitabınızda, anlatıya eşlik eden, araya giren, akışı bölen sosyal medya içerikleri var. Aforizma ya da ahkam kesmek olarak da nitelenebilecek bu içerikler okurun dikkatini bilinçli olarak sekteye uğrattığını söylemek mümkün. Bu yapıyı kurarken ne düşündünüz, içerikleri nasıl seçtiniz?

Ben bugünkü hâlimizi ontolojik bir sıçrama süreci olarak görüyorum, varoluş biçimimizde bir kırılma yaşıyoruz. Kabaca “internet dünyası” diyeceğim ve yapay zekayı da kapsayan alan, hayat akışına çok daha doğrudan entegre olmak üzere, romanda da değiştiğim gibi bu iki alan çok yakında tek bir alana dönüşecek, bir oraya bir buraya bakmayacağız, baktığımızda ikisini birden göreceğiz. O noktada “bölünmüş gerçekçilik” yerini başka birşeye bırakacak, “birleşik alanlar teorisi” gibi bir şeye. Ancak şu anda bulunduğumuz noktada, kitabın yapısı bizim hayatımızı yaşama/algılama biçimimizi yansıtıyor. “Medya akışı”ndaki metinlerin bir kısmı gerçek – Diyanet’in bir uyarısı, gerçek tiktok videolarının özeti, şarkılardan alıntılar; hepsi bir bütün olarak kaosa hizmet ediyor, birbirleriyle ilgili ya da ilgisiz, hayatta olanlarla ilgili ya da ilgisiz, tutarsız, kafa karıştırıcı, dikkat dağıtıcı. Benim sosyal medyayı deneyimleme biçimim de böyle.

Peki romanın adı, Duru ve Demir adlı genç çiftin kendi aralarında kurduğu özel dile mi, yoksa günümüz dünyasında anlamın sürekli kaymasına mı işaret ediyor?

İkisine ve başka bazı şeylere, özellikle de anlamı somutlaştırmak için araç olarak kullandığımız dilin kifayetsizliğine.

***Sözcüklerin Anlamı*'nı kendi edebiyatınızın neresine yerleştiriyorsunuz? Önceki kitaplarınızın açtığı yolları genişleten bir metin mi bu, yoksa yeni bir yön arayışının ilk işareti mi?**

Müzik üzerinden söylemem gerekirse, *Olgunluk Çağı Üçlemesi*, 19 ve Y benim senfonilerimdi, *Ofelya* bir baleydi, *Zamanın En Kısa Hali* ve *Sözcüklerin Anlamı*'ysa birer oda müziği, birer dörtlü; *Sözcüklerin Anlamı*'ndaki çalgılar arasında bir elektrogitar da var, dünya prömiyeri Ayasofya'da yapılacak.